XIX. Leto Klagenfurt (Celovec), dne 2. avgusta 1939 Št. 31.

KOROŠKI SLOVENEC

Naroča se pod naslovom: „KOROŠKI SLOVENEC“
Klagenfurt, Hubert-Klausner-Ring 26 — Tel. 13-02
Rokopisi se naj pošiljajo na naslov:
Koroški Slovenec, uredništvo, Klagenfurt, Hubert-Klausner-Ring 26

List za politiko, gospodarstvo in prosveto

Izhaja vsako sredo. — Posamezna številka 10 Rpf.
Stane četrtletno: 1 RM — Rpf; celoletno: 4 RM — Rpf
Za Jugoslavijo četrtletno: Din. 25; celoletno: Din. 100
Za Italijo: Prezzo die vendita Lire —·60.

Hej Slovaci!

V vrsti dosedanjih razprav o zgodovini slovanskih narodov smo si ogledali razvoj srbskega, bolgarskega in hrvatskega naroda. Danes se pomudimo na kratko pri zgodovini Slovakov, tega med Slovani morda najbolj čustvenega, s srcem mislečega narodiča. — Leta 1834 je vladal o med Slovaki in tudi med drugimi slovanskimi plemeni zatišje narodne nezavednosti in brezbrižnosti. Še v Pragi, takratnem središču zahodnega slovanstva, je hirala narodna samozavest. Ta bolni mir je hudo vzbodel zavednega narodnjaka Slovaka Sama Tomašika in v hipnem navdihnjenju je zapel pesem-budnico: Hej, Slováci! ešte naša slovenská reč žije — dohial' naše vérne srdce za náš národ bije . . . Čudno! Ta v pesem zliti utrip slovanskega srca je odjeknil ne samo med Slovaki, marveč še med drugimi spečimi slovanskimi plemeni. Ni minulo desetletje, že je slovaška budnica budila tudi med Čehi, Poljaki in Slovenci dobro narodno zavest in je danes postala občeslovanska last. Narod z najbolj gorečim srcem je zmagal v pesmi.

Vseh Slovakov je nekaj nad dva milijona. V 6. in 7. stoletju so se skupno s Čehi in Polabci odcepili od skupnega slovanskega plemena.

Slovaško pleme je posedlo zemljo med Karpati in gornjedonavsko nižino do Morave na zahodu in reke Toriše na vzhodu. To je bil rod marljivih, poštenih poljedelcev in predvsem živinorejcev. Takoj se mu je nova domovina priljubila, krstil je njene gore in reke, njene doline in kotline. Slovaška imena na danes že davno pomadžarjeni in ponemčeni zemlji kažejo, kako daleč je segala nekdanja jezikovna slovaška meja.

Najsvetlejši kos tisočletne slovaške zgodovine je 9. in 10. stoletje po Kristusu. Karol Veliki, frankovski cesar, si je podredile Čehe, a jim pustil njihove kneze. V neposredni češki soseščini se je samostojno razvijala velikomoravska država. Zgodovina imenuje slovaške vladarje Mojmira, Rastislava in Svetopolka. Rastislav je bil moder, za ljudstvo in njegov blagor vnet vladar. Pod njim sta dospela med Slovake in Moravane solunska brata Konstantin in Metod. Plemiči in ljudstvo so apostola sprejemali z velikim navdušenjem, s srcem zagoreli za njuno vero in se v trumah dali krstiti. Globoka hvaležnost je polnila oba slovanska apostola, v slovanski govorici sta pridigala blagovest, uvedla med narod slovansko bogoslužje ter položila temelje kulturnega razvoja velikomoravske države. Vpliv Slovakov in Moravanov je vidno rastel ter vzbujal zavist pri sosedih. Slovaškemu plemiču Svetopolku se je zahotelo vladarske časti, izdal je Rastislava Nemcem, ki so ga odvedli v ujetništvo, in segel po vladarski oblasti. Veliko moravsko državo je razširil na sever čez Šlezijo in Lužiške Srbe, na vzhod čez zapadno Galicijo, na jug čez Panonijo, kjer je v slovenskem knezu Koclju našel za krščanstvo in slovanstvo vnetega pristaša na zapad čez Češko, kjer je vladal za krščanstvo vneti knez Borivoj. Toda kratka je bila slava velikomoravske države kneza Svetopolka. Legenda pripoveduje o umirajočem knezu, kako predaja svojim sinovom sveženj palčic, da jim ponazori nujnost složnega nastopanja, in jih toplo prosi vzajemnega delovanja. Očetova prošnja je bila zaman, sinovi so se medsebojno sprli leta 906. pridrvijo v velikih krdelih divji Madžari in uničijo velikomoravsko državo. Slovaška svoboda je zatonila za dolgih tisoč let.

Tisočletje slovaške odvisnosti pod Madžari in Habsburžani je enolično, narod uspavajoče. Od časa do časa ga prekinejo silni napori češkega naroda za svobodo in samostjnost. Matjaž Trenčinski je zadnji slovaški knez, priznan od Madžarov, z njegovo smrtjo leta 1321. izgine zadnji videz slovaške politične volje. V času politične odvisnosti se poraja počasi in polahno novo narodno kulturno življenje. Germanizacija in madžarizacija slovaške zemlje in slovaškega ljudstva vzbuja med izobraženejšimi Slovaki odpor. V začetku 19. stoletja se pojavi prva slovaška knjiga duhovnika Antona Bernoláka, prvi slovaški pesnik Holly zapoje pesem Svetopolkove oporoke, razgibani Ljudevit Štur ustanovi prvi slovaški list „Slovénske Noviny“. V Pragi zapoje Slovak Tomašik svojo narodno budnico. Led je prebit, slovaški kulturni volji sledijo številna kulturna dejanja, množijo se slovaške knjige in pesmi, jači se slovaška politična volja. Slovaški narod vstaja, medtem ko se okorela habsbuška monarhija vedno očitneje krha. Sredi 19. stoletja stojijo Slovaki ramo ob rami z ostalimi slovanskimi narodi monarhije v ostrem boju za svoje narodne pravice, Dunaj dovoljuje in spet okleva dotlej, da monarhijo dokončno zruši svetovna vojna. Na razvalinah se pojavi češka država, v svobodni pogodbi se ji pridruži Slovaška.

Zadnja zgodovina je znana. V Čehoslovaški se Slovaki kulturno in gospodarsko silno razmahnejo, a svoje popolne narodne enakopravnosti s Čehi ne morejo uveljaviti. S srcem mislečega ljudstva in voditeljev se loti neka zagrenjenost, ki ostaja očitna tudi še ob okrnitvi in sledečem razpadu Čehoslovaške. Na njenih razvalinah se končno pojavi mlada slovaška država, katere razvoj nosi nenavadna dobra vera v srečno bodočnost.

Slovaška ali po slovaškem jeziku: slovénskega zgodovina bodi uk nam Slovencem, od Slovakov nazvanim Slovincem. Značaja obeh narodov, zgodovini, še števiti si sličita, domovina obeh je bajno lepa, težišče njunega razvoja sloni na zavednem kmetu. Še naše srce rado bije „poslovénski“. Naj se nam ne pripeti pomota starega angleškega državnika Lyd-Georga-a, ki je ob sklepanju mirovnih pogodb pred 20 leti povodom nekega razgovora Slovake zamenjal s Slovenci.

Na Daljnem vzhodu spet zaostritev.

Minuli teden so Angleži načelno pristali na vrsto japonskih zahtev. Japonci in z njimi ostali svet so bili mnenja, da hoče Anglija na Daljnem vzhodu mir za vsako ceno. Previdnejši so slutili angleški manever. Po novejših vesteh je ta slutnja upravičena ter jo zadnji dogodki do gotove meje potrjujejo. Oglejmo si jih na kratko v njihovem vrstnem redu.

Ameriška proti Japonski. — Ameriška vlada je odpovedala trgovinsko pogodbo z Japonsko iz leta 1911. Odpoved je Japonce iznenadila, ker je Amerika doslej od Japonske služila lepe denarje. Z veseljem so vzeli odpoved na znanje Kitajci, ki so bili po njej znatno moralno in tudi gospodarsko okrepljeni. Ameriški korak je pozdravila seve tudi Anglija.

Pogajanja v Tokiu prekinjena. — Prva japonska zahteva ob pogajanjih z Angleži je bila, naj Anglija prizna veljavo japonskega denarja na Kitajskem in izročijo kitajsko srebro, ki se nahaja v bankah v Tienstsinu. Pogajanja so bila takoj nato prekinjena. V Tokiu in drugod so se vršile burne protiangleške demonstracije, japonska armada ob mestu Tientsinu, koder se nahaja angleška koncesija, je ohranila svoj položaj in še naprej ogroža angleško posest. Japonski listi pa so zapisali, da je Japonska pripravljena tudi na to, da pogajanja takoj ukine.

Ali bodo pogajanja v Moskvi vendar uspela? — Ministrski predsednik Chamberlain je imel v pondeljek v londonski poslanski zbornici govor o zunanjem položaju ter je izjavil, da se bodo še tekom tedna podala v Moskvo angleška in francoska vojaška odposlanstva in da se bo to zgodilo po želji sovjetske vlade. Politični razgovori se bodo vršili istočasno z vojaškimi razgovori.

Triumf nemške tehnike.

V Berlinu je minister dr. Goebbels otvoril 16. velikonemško razstavo radio- in daljnovidnih aparatov. V otvoritvenem govoru je dejal, da pomeni narodni socializem revolucijo tudi v področju tehnike. Celo politična gibanja, ki naj razgibajo množice, so možna samo s pomočjo tehnike. V tehniki je kos narodno-socialistične zmagovitosti. Tri petine vseh nemških družin ima danes že radio-aparat, vseh naročnikov je okroglo 12 milijonov. Razstava sama je polna najmodernejših radionaprav. — Nemški dvomotorni bombniki so minulo nedeljo dosegli tri svetovne rekorde. V štirih urah so preleteli s tovorom 200 kg progo 2000 km. Novi bombniki dosegajo na uro nad 500 km hitrosti. Z njimi je nemška zračna armada veliko pridobila.

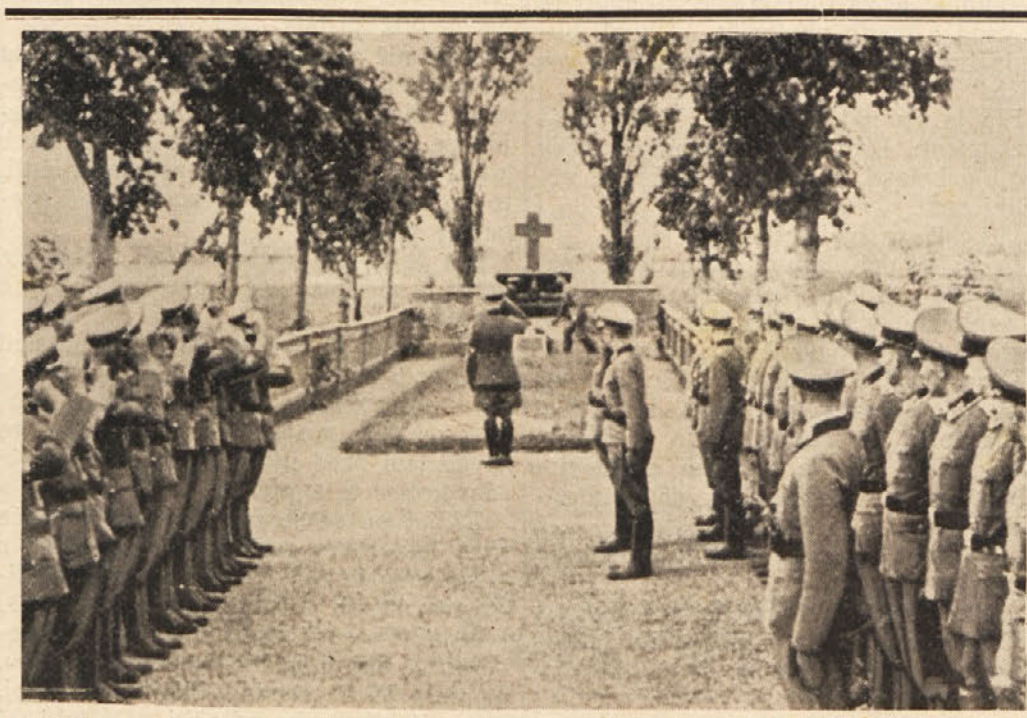

Vojaško slavje v Tannenbergu v Vzhodni Prusiji povodom 25 letnice začetka vojne. V .Zander.

Raznarodovanje je kaznivo.

Zanimiv odstavek slovaške ustave.

Slovaška država ima novo ustavo. Poseben njen odstavek govori o manjšinah in sicer pravi:

Neslovaške narodne skupine se lahko svobodno priznavajo k svoji narodnosti. O narodni pripadnosti državljanov se vodi poseben kataster. Kataster se spreminja samo v okvirju zakona. **Vsako raznarodovanje je kaznivo. Podrobnosti določuje postava. Tujerodne skupine, ki se nahajajo na ozemlju slovaške države, imajo pravico, da se kulturno in politično organizirajo ob lastnem vodstvu. Skupine in njihovi člani smejo vzdrževati in gojiti z maternim narodom kulturne stike. Skupine imajo pravico, da se v javnem življenju in v šolah poslužujejo svojega jezika.** Podrobnosti bo predvidevala posebna postava.

Nemci v Slovaški so ta odstavek z veseljem pozdravili. Dostavili so v svojem tisku: „Volja, ki je tvorila ustavo, je bila dobra.. Na jasnem pa si moramo biti, da ostane postava papir, če ne bodo ljudje, ki jo naj izvajajo in ki so jo ustvarili, polni duha, kateri je ustavo narekoval.

Mussolini — 56 letnik.

Povodom 56. rojstnega dneva dučeja Mussolinija je kancler Hitler brzojavno izrazil svoje čestitke ter nemško-italijansko prijateljstvo potrdil z dostavkom: „Hvaležno se spominjam v maju sklenjene nemško-italijanske prijateljske pogodbe. Naša naroda sta po njej najožje medsebojno povezana in sta močna dovolj, da uveljavita svoje življenjske pravice in ohranita evropski mir“. — V Italiji so dučejev rojstni dan proslavili italijanski kmetje. 10.000 zastopnikov kmetijskih organizacij se mu je poklonilo ter mu izročilo svoje darove. — Koncem julija so bili zaključeni veliki pomorski in zračni manevri italijanskih vojnih enot. Pri zaključnih vajah je sodelovalo 408 letal.

Priprave v Franciji.

Francoska vlada je minule dni izdelala nič manj ko 80 novih zasilnih odredb. Podaljšala je poslovno dobo zakonodajnih zbornic za dve leti, postavila pod nadzorstvo vse radio-oddajne postaje, uvedla zaščito družin ter podpore za novoporočence ter ustanovila poseben zdravniški svet, ki bo deloval v slučaju sile. Odredbe je tolmačil ljudstvu finančni minister Reynaud. Dejal je med drugim, da značijo nove odredbe nov napredek in nov korak za preporod in gospodarski procvit francoskega naroda, ugotovil, da so se napori vlade za podvig izvoza, proizvodnje in omiljenja brezposelnosti uspešno končali, ter poudaril, da ima Francija za Ameriko največji zlati zaklad. H koncu je pripomnil, da bo treba novih žrtev, če naj je država pripravljena na prav vsaki slučaj, ki bi v teku razvoja lahko nastopil.

Vesti iz Španije.

Francoski in angleški listi javljajo notranja trenja v Španiji. Povedati vedo, da je nacionalni tabor generala Franca razdeljen v dvoje nasprotnih si kril. Prvo krilo zagovarja najožjo naslonitev na fašizem, drugo si želi špansko nevtralnost. General Franco je hkrati državni poglavar, ki naj sedaj imenuje ministrskega predsednika. Pri tem bi se Franco nerad zameril tej ali drugi strani. Inozemski listi še poročajo o generalu Queipo de Lanos, ki je bil od Franca kot general odstavljen ter ime-

novan za diplomatskega zastopnika. Najbolj neverjetne pa so vesti, da se bo Španija pretvorila spet v monarhijo in bo Franco njen novi monarh. — Vsekakor bo res, da vladajo glede nove ureditve države različni nazori, ki vodijo do notranjih trenj.

Teden v besedi.

V Gdanskem bo koncem avgusta velik nastop narodno-socialističnih organizacij.

27. avgusta slavi nemška vojska spomin na bitko pri Tannenbergu v Vzhodni Prusiji. Vabljeni so vsi frontni bojevniki cele države.

Francija bo te dni vrnila Španiji zlato, ki ga je ji oddala rdeča vlada.

Angleška policija dela s polno paro proti irskim revolucionarjem, ki so začetkom avgusta nameravali pognati v zrak angleško poslansko zbornico.

Rumunski kralj Karol se je sestal z grškim kraljem in se z njim razgovarjal o mednarodnih prilikah.

V Holandski se vršijo ostra notranja trenja. Vlada je odstopila, ker ji javnost predbaciva fašistične skomine.

Italijanski cesar je odlikoval šefa jugoslovanske vlade Cvetkoviča z visokim redom.

Propagandni minister Goebbels bo obiskal začetkom avgusta Benetke ter se sestal z ital. propagandnim ministrom.

Rumunija in Madžarska sklepata novo trgovinsko pogodbo.

Angleški bombniki so minule dni že tretjič preleteli francosko ozemlje, da dokažejo francoskemu ljudstvu, koliko velja angleško prijateljstvo.

Italiji podrejena albanska vlada je zaplenila vse premoženje bivšega kralja Zoguja in vodilnih albanskih politikov.

Anglija pripravlja v Kanadi velikanska skladišča za pšenico, da se zavaruje za slučaj morebitne vojne.

Na željo protektorja bo češka vlada preklicala državljanstvo v tujini bivajočih bivših čehoslovaških politikov in častnikov ter zaplenila njihovo premoženje.

Kardinal Gaspari je odpotoval v Združene ameriške države in bo po inozemskih poročilih posetil tudi Roosevelta.

Francoska vlada je izdala obširne odredbe, da prepreči padanje rojstev. Novoporočencem bo dovolila brezobrestna posojila, uvedla otroške podpore, strogo zabranjevala splave in nemoralo, otrokom pa nudila posebno zakonito varstvo. Za nameravano akcijo je določenih skupno 730 milj. francoskih frankov.

Francoski socialisti in komunisti so minulo nedeljo demonstrirali proti francoski vladi. Socialist Blum pa je dejal, da bodo v kratkem vihrale rdeče zastave na Dunaju.

V Angliji so se pričele ta teden velike vaje vojnega brodovja in kopne vojske. Po svetovni vojni so to največji angleški manevri.

V tenis-dvoboju za evropsko prvenstvo so zmagali Jugoslovani nad nemškimi igralci in se bodo sedaj borili proti Avstralcem za svetovno prvenstvo.

Iz naše države

Reforme v področju pošte.

Poštni minister je v Gradcu napovedal, da bodo v Vzhodni marki v področju pošte uvedene nekatere reforme. Ojačile in pomnožile se bodo telefonske zveze s starim rajhom, postavljeni bodo v slučajih potrebe novi poštni uradi, ki bodo ustrezali zdravstvenim predpisom, končno bodo izvedene reforme tudi v poštni organizaciji. V Gradec dospe v kratkem uradniški štab iz Berlina, ki bo proučil dosedanje poštne prilike v Vzhodni marki ter predložil reformni načrt.

Nemški listi

so ostro odgovorili nekemu poljskemu časniku, ki je kar napovedal, kako bo Nemčija po novi svetovni vojni razdeljena. Poljski časnikar se sklicuje na nekega brezimnega Angleža in pravi, da bosta Bavarska in Avstrija tvorili katoliško kraljestvo, Čehoslovaška bo spet upostavljena, Poljska dobi Vzhodno Prusijo in Gdansk ter Šlezijo, Francija Porenje in Anglija Helgoland. To pisanje imenujejo nemški listi blazno počenjanje.

Priprave za dneve nar. soc. stranke

v Nürnbergu, ki bodo začetkom septembra, so v polnem teku. Iz vseh delov Nemčije je prva nastopila pot v Nürnberg organizacija Hitlerjugend. Nekatere njene skupine bodo v tednih v kratkih enodnevnih marših po 20 km premagale proge, dolge več sto km. Mladci korakajo v polni uniformi z vso potrebno opremo. Spremljajo jih posebni zdravniki. Iz Koroške je bilo določenih za pot v Nürnberg 40 fantov, starih 17 let. Hodili bodo 35 dni. V Nürnbergu bodo v veliki paradi nastopili pred kanclerjem in se nato zbrali na gradu Landsberg, kjer je bil Adolf Hitler po monakovski vstaji interniran in je pisal svoj „Mein Kampf".

Vesti iz Jugoslavije

Kongres Kristua Kralja

v Ljubljani je veličastno uspel. Kongres je otvoril škof dr. Rožman v stolnici z govorom, v katerem je poudaril potrebo duhovne obnove poedincev in narodov kot predpogoja miru in pravice na svetu. Sv. oče Pij XII. je poslal kongresu brzojavno svoj pozdrav in blagoslov. Veličasten je bil sprejem kardinala H l o n d a, ki je v pozdravnih besedah čestital Slovencem in Jugoslaviji h krasni nameri in njeni sijajni izvedbi. Med najmičnejšimi prizori je bil pozdravni nastop 20.000 slovenskih otrok pred kardinalom. Ljubljana je kardinalu priredila prekrasen večer. Kongres je dosegel svoj višek v nedeljo, ko so zastopniki 16 narodov manifestirali za svetovni mir po Kristusu. Zaključnih manifestacij se je udeležilo 80.000 ljudi. — Ljubljana je bila v kongresnih dneh lepo in primerno okinčana. Cerkve so bile praznično okrašene, številne zasebne hiše so nosile nakitje, ulice so bile v zastavah, okusno so bile prirejene trgovinske izložbe, vrh nebotičnika pa se je dvigal velikanski križ ter daleč naokrog naznanjal veličastno versko prireditev.

Sporazum z Hrvati

je po pisanju listov končno pred durmi. Šef jugoslovanske vlade ima razgovore z vodilnimi politiki in izjavlja, da težavno delo dobro napreduje in bo kmalu dovršeno. Nemški listi dostavljajo, da je pričakovati priobčitev vsebine pogodbe z Hrvati še v prvi polovici avgusta meseca.

Skrb za slovenske izseljence

je v rokah družbe sv. Rafaela, organizacijo pa ima v rokah Izseljenska zbornica. Družba vzdržuje stike z vsemi slovenskimi drobci, raztresenimi križem sveta, posreduje jim slovenske knjige ter vzgledno skrbi za njihov kulturni in duhovni podvig. Izdaja posebno glasilo „Izseljenski vestnik". Na kongres došle izseljence je zbrala h posebnemu zasedanju ter z njimi obravnavala vsa pereča vprašanja. Veliko delo družbe sv. Rafaela je vsekakor vzorno in hvalevredno.

Na Mariborskem tednu,

ki bo 5. in 6. avgusta, bodo med drugim priredili posebnost. Pokazali bodo številne slovenske običaje iz vseh delov slovenske zemlje. V celoti bo sodelovalo okrog 200 ljudi in bo ta prireditev nekaj povsem novega in zato zanimivega.

V vsako družino „Koroškega Slovenca"!

Znanje nemščine še ni narodna nezavednost.

Slovenci imamo veliko prednost. Lahko, prav lahko se učimo tuje jezike. Sestav naše govorice in njenih pravil preprost in je dobra osnova za učenje katerega koli tujega jezika. Nekako tako je s slovenščino kot z latinščino: kdor si je prisvojil zakone klasičnega jezika starih Rimljanov, si je pridobil darovitost za spoznavanje notranjega ustroja vsakterega živega jezika. Znanje latinščine mu učenje tujih jezikov znatno olajša. Tudi notranji sestav pisane ali govorjene slovenščine, zakoni pravilnega slovenskega govorjenja in pisanja, so jasni, enoumni in v marsičem podobni zakonom latinskega jezika.

Po tem nekoliko učenem jezikoslovnem uvodu naj pribijemo drugo veliko, manj razveseljivo dejstvo: **Slovenska prednost se rada prelevi v grdo slovensko lastnost. Lahko se priučimo tujih jezikov, ob tujem jeziku pa preradi zanemarjamo svojo materinščino in ji odkazujemo drugo, nižje mesto.** Treba bi bilo globokega jezikoslovca, da bi nam razložil nazorno in jasno, da je ta pogosta in obžalovanja vredna napaka Slovencev hkrati neizmerna potrata osebne inteligence in neprecenljiva škoda.

Državni in uradni jezik Velike Nemčije je nemščina. V nemščini poslujejo oblasti, uradi in sodnije, nemščina je jezik vsega javnega življenja v državi. Pretesne gospodarske vezi Slovencev z narodom sosedom dajejo nemščini tudi značaj posredovalnega jezika v gospodarstvu. V mestih se govori nemško, industrijski in trgovinski obrati poslujejo nemško, denarni in drugi gospodarski zavodi nemškega naroda se poslužujejo izključno nemščine. Končno so Nemci, ki dobro obvladajo slovenščino, zelo redki. Nemcem darovitost za učenje tujih jezikov ni dana že po naravi in tudi ne po njihovem značaju. Tako je vsakteri naš stik z njimi — z malimi izjemami seveda — vezan na znanje nemščine.

Spričo tega dejstva se ne čudimo Selanom in drugim našim rojakom, ki so neobvezne obljube čistih slovenskih ljudskih šol jemali za pustne šale in se zanje niso zmenili. Kdor danes govoriči o izključno slovenski šoli, ga ni treba jemati resno. Znanje državnega jezika je za vsakterega Slovenca v Veliki Nemčiji neobhodna potreba. Tega dejstva se zavedamo prav vsi. Zato je prav, da se v osnovnih šolah poučuje državni jezik. Nujno je potreben za obstoj v narodno-socialistični državi. Toda sedaj pride drugo: **za naše kulturno žitje, za razvoj naturne inteligence slovenskega človeka, za njegov duševni in duhovni napredek pa je nujno in brezpogojno potrebna materinščina.** Kdor hoče svoje duševne sposobnosti,

Podlistek

Vajansky — Fran Albrecht

Leteče sence.

Povest iz življenja slovaškega ljudstva.

(28. nadaljevanje.)

„Ti si odprl zavoj, podlež," je pomislila Ela, ko je videla njegov hudobni, zadovoljni obraz. „Pah!" je rekel Karas, čigar flegma napram temu, kar dela in kako se vede njegova žena, ni imela meja, „svet je bil zmirom tak, kakršen je danes." Cerovska se je oprla na stol in se posmehljivo ozrla na doktorjevo. „Kotel ošteva lonček," je rekla šepetaje, „samo da je ta kotel že star in ima zato pravico ponašati se s tem, da je razmeroma čist — že dolgo ni bil na ognju."

Črno kavo so šli pit na vrt. Gospoda razen Cerovske se je stisnila v gručo in pregledovala obleko, perilo, čipke. Adela je bila med njimi, bila je z vso dušo v tem krožku. Ela je izginila.

„Kam, kam, Elenka?" jo je vprašal Herman, ki jo je srečal na hodniku.

„Ste moj varuh?" je odgovorila Ela in se vzravnala.

„Mogoče včasih tudi to, Ela. Prijateljstvo veže in sovrag ne spi."

„To vidim. Prosto pot!" Ela je šla naravnost proti njemu — on se je ognil nehote.

„Kako nataknjena. Ste vstali s postelje z levo nogo?"

„Srečala sem staro radovedno babo in to pomeni nesrečo."

Hermanu je stopila kri v obraz.

Zaklical je za odhajajočo: „Lahko bi se vedli z mano vludnejše. Dovolj povoda imate za to — sicer pa, teta vas kliče."

Ela je šla v tetino izbo. Našla jo je razburjeno. Proti svoji navadi in vzlic svoji debelosti je naglo stopala po neveliki sobi.

„Klicali ste me, tetka?"

Cerovska delj časa ni odgovorila. Tesno je bilo dekletu krog srca. Odpor, ki je vzplamtel v nji proti Hermanu, se je raztajal tukaj v navzočnosti stare gospe.

Cerovska je obstala pred Elo in ji od blizu pogledala v oči, tako da je Ela čutila težki dih starke, kako ji veje v obraz. No, Ela je s takim angelskim mirom prenesla tetkine oči, da je ta oblažila svoj strogi pogled.

„Kaj imaš na srcu, dekle?" je slednjič vprašala.

„Nekaj težkega, tetka, nekaj težkega."

Cerovska je sedla v fotelj, Ela je pokleknila k nji in skrila svoj obraz v njeno naročje.

„Govori, dete!"

Ela je povedala tetki vse, kar jo je pretresalo in kar je pretrpela zadnje čase. V devinih besedah je žarelo čuvstvo, odkritosrčnost in resnica. Vstala je, privila glavo na tetine prsi in tih jok se je oglasil v izbi. Celo Cerovska se je zacmerila, si utrla solze z dlanjo in objela svojo nečakinjo, poljubivši jo na plave, bogate lase.

„Nisi nič zamolčala, Elenka? in je vsa stvar že končana? Zares končana? Pomisli , plemiška gospodična — pa sestajati se — pisariti pisemca in to še s kom! Varuj se, da te ne zamamijo čuti, to so varljivi vešče, ki vodijo nad prepad, v močvirje."

Ela je dvignila glavo. „Vi, tetka, ste dobri, vi me ne preklinjate, ne kregate?"

„Samo ko bi tisti ne bil prišel na sled tej zmedi tvojih čutov!" Srd je zabesnel v prsih starke. Težko je dihala. „Pomiri se, dete moje. Ako pride vihar, te zavarujem pred njim. Obljubi mi, da je zdaj konec te zgodbe!"

Zdajci pa se je odprlo dozorevajoče srce dekletovo, razburkalo, zalilo se s plamenečo krvjo. Nikoli več videti Miloslava, nikoli več izpregovoriti z njim besede? To se ji je na mah zazdelo nemogoče. Saj ji je bil postal tako blizu. Začutila je to usodno bližino do zdaj, ko se je bilo treba odločiti. „Obljubi mi to, draga, tvoja beseda mi bo zastavek miru in brezskrbnosti! Kesanje ima le tedaj svojo vrednost, kadar se odrečemo nadaljnjih grehov. Kajne, Elenka, saj obljubiš stari tetki, da pustiš študenta-posvetnjaka, brez domovine, brez rodbine, brez premoženja."

Nikdar ni tako mehko zvenel glas stroge, razdražene žene kakor zdajle. Ela jo je komaj poznala. Iz njenih sivih oči je sijala dobrota, obraz se ji je razjasnil od čuvstva in nežne skrbi.

V notranjosti deklice se je razdivjal boj; pred očmi so ji poletavale sence, skozi nje so prodirali goreči žarki neznane sreče; sence so se zgoščale čim bolj je pritiskala teta, naj obljubi.

„Obljubljam," je zašepetala deklica in se spet zgrudila Cerovski v naročje. Ona jo je ujela in jo poljubljala na bledi obraz.

„Kaj ti je dekle, saj si bleda ko smrt?"

„Nič, tetka — glava me boli."

„A zdaj pokonci glavo! Pojdi med goste, smelo, brez bojazni. Videti hočem, kdo se bo drznil, razžaliti mojo čisto golobico! Umij se, pozna se ti, da si se jokala." Cerovska je vstala in vsa žarela moči in samozavesti. Sama se je veselila svoje strogosti in odločnosti. Tako varno se je čutila Ela ob njeni strani, kakor bi jo ščitilo grajsko obzidje. (Dalje sledi.)

položene mu v zibel, primerno razviti in izpopolniti, se mora oprijeti in dobro usposobiti v svojem maternem jeziku. Vsaka, tudi najmanjša in najneznatnejša beseda materne govorice je nekak neviden zaklad, ki naj služi osebnemu razvoju. Nobena beseda maternega jezika ni nastala tjavendan nekam slučajno, marveč sta jo rodili razsodnost in čustvo slovenskega človeka pred davnimi stoletji. V besedo „mati" je naprimer položil slovenski človek že pred tisočletji vso svojo otroško ljubezen in vse svoje spoštovanje matere porodnice in vzgojiteljice, vso svojo hvaležnost za materino žrtev in še svojo prošnjo za njene dobrote. Milijoni in milijoni Slovencev so izgovarjali besedo „mati", neštete žrtve slovenskih mater izza prvih dni do danes so polnile njeno vsebino in klesale njeno obliko. Ko predaja sodobna slovenska mati to na zunaj tako neznatno besedico svojim otrokom in jo prvič zajeclja nedolžno, malo bitje, se dogaja neizmerni čudež, da se ob tej skromni besedici skrivnostno oživlja tisočletno otroštvo slovenskega človeka in tisočletno materinstvo slovenske žene.

Kot smo nerodno in okorno nakazali skrivnostni čudež materne govorice ob eni sami besedici, bi sedaj lahko predočili še drugih štiri — ali petdesettisoč slovenskih besed in tedaj bi v celoti spoznali, da je materna govorica neprecenljiv zaklad za vsakterega kulturnega Slovenca in poznanje, dobro poznanje materinščine nujni in neobhodno potrebni pogoj njegove razumske in srčne rasti. Karkoli je v zvezi s kulturnostjo, to je duhovno in duševno izobrazbo človeka, ne more in ne sme mimo materne govorice, mimo družinskega jezika. Nihče na svetu pa nam ne bo trdil, da sestoji življenje samo iz gospodarstva in uprave, kajti tako življenje bi bilo presneto suhoparno in dolgočasno, pač nevredno, da bi ga človek živel.

Kdor je sledil dosedanjim, nedvomno nelahkim našim izvajanjem, bo razumel naš poziv: **Koroški Slovenci, nikar in za nobeno ceno ne zanemarjajmo svoje slovenske govorice! Kdor je zaigral svoj materni jezik, je zaigral svojo in svojih potomcev inteligenco in resnično kulturnost.** Njegovo gospodarstvo kmalu ne bo več vredno piškavega oreha, njegovo življenje bo kmalu strahotna praznina. Postal bo vsega pomilovanja vredno bitje, katerega notranjost bosta kvečjemu še plehka nadutost in slepo sovraštvo.

Znanje nemščine še ni narodna nezvestoba, marveč je velika slovenske prednost. **Učimo se nemško, prisvajajmo si znanje dobre, čiste nemščine!** Nemščina nam bo olajšala naš osebni in gospodarski napredek. **Kar pa je v življenju najdragocenejše in najsvetejše — značaj, razsodnost, plemenitost, pogled v življenje in svet — to nam zamore posredovati izključno samo naša slovenska materna govorica.** o.

Širom naše zemlje

O značaju naših davnih prednikov

Piše A. H.

Gostoljubnost se rada druži z **vedro mislijo** in **dobro voljo.** Slovani so bili od nekdaj radi veseli in dobro je bilo med njimi bivati. Slovansko srce hoče peti in plesati. V narodni pesmi, v godbi in plesu so prekašali stari Slovani vse takratne evropske narode. Ob slavnostnih veselicah — in teh prilik ni bilo malo se je rajalo, pilo in jedlo brez konca. Mnogo poročil nam soglasno priča, da so Slovani od nekdaj jako radi in mnogo pili.

Toda ta brezskrbnost, v kateri so Slovani radi živeli, jim je zakrivila dosti nevolje. Lahkomiselni ljudje ne spoznavajo pretečih nevarnosti o pravem času in si skušajo pomagati še le takrat, ko jih spametuje škoda in je često že prepozno. S temi značilnimi lastnostmi je v zvezi še neka druga slovanska slabost: **prevelika zaupljivost** in **brezmejno čislanje tujcev.** Tujemu človeku se je postreglo z vsem, kar je premogel dom in družina, tujcu se je v slovenskem poštenju verjelo vse in zaupalo bolj nego domačinom. Slovani so neizmerno radi videli tuje navade in jih sprejemali za svoje, čislali so tuje jezike, a tujci so opazili slovanske slabosti in so jih izrabljali sebi v korist, Slovanom v pogubo.

Pogostoma se hvali tudi slovanska **miroljubnost.** Resnica je, da je pri Slovanih malokdaj brati o velikih krvavih vojnah, ki bi jih začenjali iz gole želje po boju in plenu. Tega ni bilo v slovanskem značaju. Podjetnost poljedelskih narodov si povsod išče najrajše mirno pot. Sicer je resnica, da imamo mnogo poročil, iz katerih se vidi, da je bilo med Slovani miroljubje ukoreninjeno in je bilo med njimi mnogo dobrih, blagih in plemenitih mož. Vendar pa je popolnoma neresnična in krivična trditev nemškega pisatelja Herderja, ki jo slovanski in drugi pisatelji jako radi ponavljajo, da so bili starodavni Slovani sami dobri, mehki, mirni, blagi in nebojeviti ljudje, ki bi nikomur za nobeno ceno ne skrivili lasu na glavi.

Junaštvo starih Slovanov potrjuje zgodovina. Slovani so bili silni v boju zoper sovražnika. Kadar je bilo treba braniti zemljo in svojce ali vračati storjene krivice, tam je bil konec miroljubja. Bizantinski pisatelji nam povedo še več, namreč da so Slovani pustošili in divjali stoletja po Balkanu. Nekateri pisatelji sicer poročajo, da so Slovani ravnali z vojnimi ujetniki jako milo in da so jim baje celo stregli kakor svojim gostom. Pravi se, da so se smeli jetniki za neko dobo zopet vračati k svojim, mnogo pa jih je prostovoljno ostalo, ker se jim je pri Slovanih dobro godilo. Toda zgodovinar Prokopij opisuje bojne grozovitosti, ki so jih počenjali razjarjeni Slovani: jetnike so prebadali, natikali na kole, odirali jim kožo raz pleča in jih sežigali in žive pobijali. Isto poročajo tuji pisci o krvoločnosti Polabskih Slovanov. Morda so bila nekatera slovanska plemena divja in krvoločna, nič boljša ko barbarski narodi, od katerih so se navzela krutega duha. V soseščini z Huni in Obri so morala plemena nehote podivjati.

Plemenitost. Vkljub temu priznavajo zgodovinski poročevalci Slovanom izredno plemenitost in blagosrčnost, s katero so skrbeli za bolnike, častili starce, spoštovali žene in zakonsko zvestobo. Zgodovinar Helmold prisrčno opisuje slovansko spoštovanje starišev Tudi vernost in pobožnost sta stari slovanski lastnosti. Isti Helmold opisuje lepe verske navade poganskih Slovanov, krasna svetišča, v katerih so častili svoje bogove, in posvečene kraje, kamor so radi romali. To lastnost so si Slovani ohranili tudi po svoji spreobrnitvi h krščanstvu.

(Dalje sledi.)

Šematizem krške škofije za leto 1939 je nedavno izšel. Iz statistike izvemo, da je naša škofija razdeljena na 26 dekanij. 296 župnij je zasedenih, 26 prostih. Svetnih duhovnikov deluje 418, v pokoju je 77 duhovnikov, skupaj 495. Škofija šteje 374.561 katoličanov, 28.074 protestantov, 874 drugovercev in 4.622 oseb brez veroizpovedi.

Umetnostna razstava v Celovcu. — V celovškem umetnostnem domu se nahaja prav zanimiva razstava. Njen namen je, da pokaže, koliko prostora je za umetnost v preprostem rokodelstvu. Dočim so v prvem delu razstavljene umetnine same — slike, kipi i. dr. —, prikazujeta stranska prostore, kako se umetnost lahko uveljavi v vsak danjem življenju, v preprosti delavnici, v družinski sobi, v preprosti opravi i. dr. Poset je prav hvaležen.

Poškodovani bankovci imajo po odredbi državne banke polno vrednost. Drž. banka sprejema bankovce, ki so ohranjeni vsaj še nad polovico, kot običajne. Če je bankovec poškodovan tako, da ga ni niti polovica, a zamore lastnik dokazati, da je druga polovica uničena, je istotako veljaven kot navaden denar. Torej lahko mirno sprejemamo poškodovan denar. Če je na bankovcih odtrgan papirnati del z bankovčevo številko, naj jih lastnik predloži državni banki.

Zadnji četrtek v Celovcu je kazal srednje dobro obiskan trg. Vendar je bilo dovolj blaga, tako zelenjadi, solate, kumar, zelja i. dr. Cene so se v primeri z onimi zadnjega tedna nekoliko znižale. Kumare so prodajali po 50 pf, peso po 30 pf. Ribizlji so šli po 50 pf, brusnice 50, marelice po 98 do 1.20. Višnje in cepljenke so bile drage po 1 marki. Splošno se je čutilo, da je podeželje sredi najhujše delovne sezone in še, da je v nekaterih okuženih krajih odrejena zapora.

Aich-Hlg. Grab. — Dob-Božji grob. — Na zelo slovesen način smo sprejeli v soboto 22. julija novomašnika č. g. Messner-ja. Iz vseh krajev so prihiteli ljudje, Dobljani so se zbrali prav vsi brez izjeme, da pozdravijo svojega rojaka-slavljenca. Po deklamaciji in pesmi so pozdravili novomašnika domači g. župnik in ga vodili k oltarju, da je podelil svoj prvi blagoslov domači vasi in fari. Dan navrh je bila domača cerkev nabito polna, še izven nje se je drenjalo mnogo ljudstva. Novo mašo je fara pripravljala z devetdnevnico ter poukom o vzvišenosti duhovniškega poklica. Pred novo mašo je bila pridiga preč. g. dekana Zechner-ja, ki je podajala duhovno župnikovo očetovstvo v fari. Med veličastno novo mašo je bilo ljudsko petje. Iz tisoč grl je kipela pobožna pesem ter se s prvim svetim darom novomašnikovim dvigala pred obličje Najvišjega. Popoldne so se gostje zbrali na novomašnikovem domu h kosilu ter vmes veselo kramljali, da je bil čas do blagoslova. Z veličastnim dnevom je vsa fara kar vzcvetela in jo vsled njene sreče lahko zavidajo sosednje fare.

Feistritz i. R. Bistrica v Rožu. — Minuli mesec je bila prodana tukajšnja tovarna. Kupil jo je Nemec iz starega rajha. V tovarniški hiši bivajočim, ki ne bodo sprejeti v novo tovarno, so naročili, naj si iščejo nova stanovanja. Baje bodo tovarno spremenili v svinčeno topilnico. — Oblast je vsled živinske kuge, ki je tod razširjena, prepovedala obisk farne cerkve.

Poggersdorf — Pokrče. — Romarski shod v Dolini smo lepo opravili. Obilnih udeležencev jutranji dežek ni motil. — Lepo je popravljena podružniška cerkvica na Vučinji. Po renovaciji je postala prav čeden božji domček. — V soboto je umrla vsled srčne kapi Lebičeva mati Uršula Zipuš iz Ličje vesi. Pokopali smo jo v nedeljo ob številni udeležbi pogrebcev. P. v. m.

Mrtvec v Dravi. — Minulo nedeljo so v Tinjah potegnili iz Drave slaboobležčenega moškega v starosti do 45 let. Voda ga je skrivala cele tri tedne. Doslej njegovega imena niso mogli dognati in so truplo pokopali na tinjskem grobišču.

Zell-Sele. — Na god sv. Urha smo ob obilni udeležbi pokopali pd. Colnarja v Šajdi. Bolehal je na neozdravljivem raku. Večni mu mir! — Tujski promet je letos dober. V sobotah in nedeljah vozita dva velika omnibusa k nam in često sta pretesna. Največ izletnikov je iz starega rajha, ki si iz Borovelj ogledajo še naš gorski raj. — Za čas košnje nam je Gospodar vremena naklonil lepo in toplo vreme, da smo domala vse seno lahko spravili pod streho. Sedaj smo se lotili žita, ki ne kaže slabo. — Na god sv. Jakoba pa smo se ustrašili mraza in snega. Dopoldne je snežilo kot v zimi in kmalu je bilo vse pod belo odejo. Hudomušneži so si napovedali kar že bitko s snežnimi kepami. Snega v juliju ne pomnijo niti najstarejši ljudje v Selah. Komaj pa je opoldne spet pokukalo med nas zlato sonce, je sneg izginil. Le v senčnih krajih so si radovedneži na dan sv. Ane napasli svojo radoznalost in videli poletno zimo.

Važna eksekucijska odredba. — Pravosodni minister je odredil, da se svinje, ki služijo prehrani dolžnika in njegove družine, ne smejo zarubiti, istotako tudi ne stelja ali krma.

Koroški drobiž. — H prireditvam celovškega športnega tedna je dospel tudi drž. športni vodja v Tschammer und Osten. Napovedan je tudi minister Seyss-Inquart. — Na Koroškem je skupno 27.000 radio-posestnikov. V Vzhodni marki pa jih je skupno 776.000. — Koroška „Hitlerjugend" je delno že odrinila na nar. soc. dneve, ki bodo začetkom septembra v Nürnbergu. Dnevno bodo fantje, stari okrog 17 let, korakali po 20 km. V 35 dneh prispejo v Nürnberg. Proga znaša nekako 600 km. — V Borovljah se je ponesrečil delavec Gregor Činkovic. Ranil si je nogo in pridružilo se je zastrupljenje krvi. — Pri Beljaku je po nesreči pri zabijanju pilotov padlo v Dravo šest delavcev. Eden med njimi je zadobil težje poškodbe, drugi so se s plavanjem rešili. — Na Brnci se je ponesrečil delavec Egon Glaser. — V celovški Zadnjici se je ponesrečil 12 letni Franc Kavalirek iz Št. Ruperta. Pri nabiranju jagod je treščil v globino. Poškodovanega so prepeljali v bolnico. — V Borovljah so pripravili novo avto-postajališče na takozvanem Waag-platz-u. — S kolesom se je ponesrečil delavec Anton Wedenig iz Kamna. Zlomil si je nogo. — Družba „Bleiberger Bergwerks-Union" je spet otvorila delo v svinčenem rudniku nad Železno Kaplo in v Slovenjem Plajberku. — Pri lahko-atletskih tekmah povodom športnih prireditev ob Vrbskem jezeru so zasedli prvo mesto Nemci, drugo Jugoslovani in nato Rumuni.

Naša prosveta

Naši stari ljudski pesniki.

1. France Leder — Lesičjak.

Pesem, ljudska ali umetna, z napevom ali brez napeva, izvira neposredno ali posredno iz ljudstva in se povrne zopet k njemu. V tem je globlji vzrok, zakaj je vsaka dobra pesem brezčasna. Časi se spreminjajo ali drugače rečeno, zunanje življenje dobiva povsem drugačno lice, mišljenje in način občutka ostaneta skozi stoletja ista. Pesnik je le posredovalec, ki opazuje in posluša. Če spregovori ali zapoje, izrazi le to, kar čutijo in doživljajo njegovi poslušalci.

Podjuni in spodnjem Rožu je prepeval v drugi polovici minulega stoletja svoje, iz ljudskega življenja črpane pesmi France Leder, z drugim imenom Lesičjak. S citrami pod pazduho je preromal leto za letom omenjeni del naše Koroške. Z zanimanjem so ga poslušali na Žegnanjih in drugih veselicah, ko je zvenela njegova pristna pesem. Sam pravi o svojem delovanju:

„Jaz že sivo glavo nosim,
grem po sveti okol,
vse sorte pesmi trosim,
ne zmanjka jih nikol."

Svoje rojstne podatke je izročil v sledečih verzih:

An tavžnt osm stu
in dva no trideset
sem bil v globaški fari
rojen na ta svet.

Kako nam pripovedujejo stari ljudje, je naš pesnik služil dolgo let vojake in v vojnem času bil v Italiji (1859 in 1866). Iz te dobe pripoveduje v neki pesmi, ki je postala narodna in jo poznajo skoroda v vseh slovenskih krajih:

Jaz sem komaj gor prirastev,
sem moral bit soldat;
moral dečvo zapustit
in njej slovo podat . . .
Leta so pretekle,
havptmann mi je djav:
Ti si biv en zvist soldat,
zdaj pojdeš k svoji dečli zad,
zdaj moreš vzeti ljubico
za ženo zakonsko.

Ko se je vrnil v domovino, si je postavil majhno leseno hišo in se oženil. Kljubtemu se je čutil bolj zapuščenega. Kot bi se moralo tako zgoditi, je kruta usoda skoroda vsakega pesnika, da je osamljen. On je kot slepi kanarček v kletki, ki le tedaj poje, ko se čuti osamljenega. Psihološko je razumljivo:

človek le tedaj dojame življenje v celoti, ko stoji nad njim. Poslušajmo Lesičjaka, kako je gledal človeško ravnanje in nehanje. V pesmi od rojstva nam slika prve dni malega zemljana:

Je ta človek na svet rojen,
hitro čuti reve svoje;
revež čisto nah, revež čisto bos,
sam pomagat si ni kos.

Pesem o vigredi zveni v svetobolje:

Hitro mine vigredni čas,
pride leto, zima mraz;
hitro vse minulo bo,
to dobro in — hudo.
Glih tako preteče tudi naše življenje,
uboštvo, bogastvo noj vsako trpljenje.

Navedeni verzi povejo zadosti o mišljenju našega pesnika. Življenska modrost veje tudi iz pesmi o „Nespametnih ljudeh". Neusmiljeno biča pijance, špilovce, lažnike in goljufe in svari ženske pred njimi. A tudi tem ne prizanaša:

Ženske, nikar ne mislite,
da bi ve vun vzete ble;
res, da moštvo pridno ni,
pa še hujši ste ženske vi.
Kar je Eva v raju znala,
ko je Adama zapeljala,
to znate tudi vi;
vsak se vas naj boji.

Podeželsko življenje, kakršno je bilo in bo, je krasno dojel v „Pesmi sedanjega časa: Skoro vsaka kitica izveni v stvarno povedan stavek:

„da denarcev nič ni."

Kmet govori v svoji skrbi:

Les je posekan
in vse je pvano,
bi se melo kaj skupit,
še za dom kaj ne bo.

Hlapci, rokodelci, krčmarji i. dr., vsi imajo svoje skrbi. Veliko je dela, a denarcev nič ni". Mladeniči gledajo žalostno za dekleti, ki hitijo iz cerkve:

Tam vidi vsak svojo,
ko mimo leti,
bi meli kupit ji vina,
pa denarcev nič ni.

Ko so vsi pijani, zapojejo in imajo vsega dovolj. Ampak

Ko pride plačilo,
se vsak grenko drži,
ker v žepu nobenem
denarcev nič ni.

To bi bila drobtinica, ki jo more človek odtrgati iz velikega kosa življenja in delovanja Lesičjakovega. Gre preko njegovega groba (umrl je v Globasnici l. 1908) in s pesmijo druži Slovence od Mežiške doline do Roža in Zile.

Naše gospodarstvo

O starih listinah.

Močnikov Peter se je nedavno mudil v podstrešju in iskajoč neko potrdilo brskal v predalih stare skrinje. Kar naleti na šop zarjavelih listov, iz radovednosti razreši vrvico in jih hoče z očmi preleteti. Oko se mu nenadno ustavi na velikem, v krasnih zavitih črkah pisanem naslovu: kupna pogodba. Listina je stara po datumu nad tristo let, v njej potrjuje Petrov prapraded nakup Močnikovega posestva tega in tega obsega za to in to ceno. Previdni Peter nato vtakne cel šop starih listin v žep, z ženo jih pozneje zlogujeta in vsa vesela ugotovita, da imata v rokah nesporni dokaz, da sta že šesti člen v verigi rodov na Močnikovem domu. Biti je morala v zaprašenih in zarjavelih listinah neka čudovita moč, kajti odslej sta hodila mlada dva vzravnano in ponosno na svojem gruntu ter sta mu posvečala podvojeno brigo.

Nekoliko individualističnega, sebičnega duha je v kmetskem rodu. Vsakokratni posestnik prerad vidi samo sebe in mu za stotere otipljive in neotipljive vezi ni mar. Na svojo moč in preudarnost se zanaša in ne pogreša ničesar, dokler mu gre vse po sreči. Čim pa se pojavi večja nesreča, nadomesti njegovo samostojnost bolj ali manj pritajeno malodušje, ki se ob nadaljni smoli ali nesreči lahko stopnjuje do popolne gospodarske brezbrižnosti ali celo obupa. Takemu kmetu se godi, kot vsakomur, ki vidi na svetu samo sebe. Le prekmalu je preveč bremena za poedinca in le prehitro omahne en sam hrbet pod hudo težo. Zavest pa, da si učlenjen v neskončno verigo rodov nazaj in naprej, daje boljšo samozavest in resničnejši pogum. Zato veljaj poziv: **iščimo vezi, s katerimi smo povezani s predniki! Kmetje, čuvajte dokaze stoletnih družinskih in gospodarskih tradicij ljubosumno kot dragocene svetinje.**

O starih listinah hočemo povedati več. Postava o dednih kmetijah jih navaja kot brez pogojno lastnino dedne kmetije. A že zdravi čut pravi, da morajo biti dokazi kulturne in gospodarske zgodovine kmetskega doma velike dragocenosti. Naj si so stari molitveniki in stare knjige, slike naših prednikov, kupne in druge pogodbe, vse kar se nanaša na preteklost in je količkaj pomembno za kmetijo, spada v kmetski družinski arhiv. Mislimo si očeta, ki vodi svojega sina, ko ga je uvedel v skrivnosti gospodarjenja na kmetiji, še v družinsko zakladnico ter mu dokaže silovitost družinske rasti iz stoletij. To je za mladega šola, vredna več ko desetletna strokovna izobrazba! Plemiške družine so si štele v ponos, če so imele lepo urejeno galerijo svojih prednikov in so se vrstile na steni slike davnih mož in žena njihove družine. V tej galeriji je bilo največ znanega plemiškega ponosa. Kmetija si galerij ne more nabavljati, lahko pa skrbno hrani vse dokaze svojega pokolenja in svoje starosti.

Še to: če prevzema posestvo mladi, roma stara šara pod streho. Če se posestvo proda, so razni dokumenti, listine in slike le v napotje. Koliko dragocenih predmetov gre pri tem v izgubo, kako malomarno se trgajo vezi s še znanimi predniki. Poraja se tista čudna nadutost, da je vse na kmetiji odvisno od volje enega samega človeka, odvisno od dobre ali slabe njegove volje. Družinska misel plahni in kmalu preostanejo le še drobci nekoč močnega rodu.

Lanska letina v Vzhodni marki. V sredi žetve se nahajamo. Kakšna bo letina se sprašujemo in se pri tej priliki oziramo na številke lanske letine, ki je bila v splošnem zelo ugodna. Najbolje je lani obrodila pšenica: Vzhodna marka je pridelala 440.000 ton pšenice, leta 1937 pa le 400.000 ton. Izredno dobra je bila tudi letina rži, katere smo pridelali 590.000 ton, to je za dobrih 100.000 ton več ko leta 1937. Zadovoljiva je bila nadalje letina ječmena in koruze, medtem ko je bila letina ovsa in krompirja manj povoljna.

Pijanec ne more biti kmet. Glede izvajanja zakona o dednih kmetijah je poučen primer, ki se je nedavno dogodil v dunajski okolici. Neki tamošnji kmet je posedoval skupno z ženo kmetijo s približno 30 ha. Medtem ko so bili žena in otroci marljivi in varčni ter so se že leta sem trudili, da bi bila njihova kmetija rentabilna, je kmet že dalje časa popival. Kmet je priznal, da se je vračal večkrat pijan domov, trdil pa je, da je družina proti njemu nasilna ter da ga opravlja. Zaradi tega se je udal pijači. Pristojna sodnija pa je dognala, da ga kmet res rad pije in da je radi tega izgubil v družini vso avtoriteto. Te razmere so imele zanemarjenje gospodarstva, prodajo predmetov v svrho nabave alkoholnih pijač in zadolžitev za posledico. Da se družini ohrani kmetija, je pristojna sodnija poverila njeno upravo ženi. Kmet lahko še nadalje ostane in dela na kmetiji, če pa bi radi nadaljnega pijančevanja bil kmetiji v breme, ga bo sodnija s silo odstranila.

Slinovka in parkljevka v Vzhodni marki. Vroče poletno vreme kaj rado pospešuje živinsko kugo, slinovko in parkljevko. Tudi letos so v naših deželah julija meseca ugotovili majhen porast slučajev te nevarne živinske bolezni. Medtem ko se je število okuženih kmetij v okolici Dunaja in Linca znižalo, se je na Solnograškem povišalo od 3 na 8 in na Tirolskem od 1 na 13 kmetij. Poleg tega so ugotovili več novih slučajev živinske kuge na Koroškem kakor tudi na Predarlskem. Na Koroškem sta okužena celovški in beljaški okraj, kjer se je slinovka pojavila do sedaj že na 20 kmetijah.

Zanimivosti iz vsega sveta.

Tri hčerke preteple očeta, ker je odganjal snubce. Neki kmet na Pohorju ima tri hčerke Cecilijo, Lovrenco in Alojzijo. Hčerke so v svojih letih in je razumljivo, da se za njimi ozira mladi svet. Včasih se oglasi kak fant tudi na domu, ali pa jih pride kar več hkrati. Vse to pa ni všeč očetu, ki hčerkam stalno prepoveduje pomenke z moškim svetom. Nedavno je radi tega ponovno prišlo pri hiši do prepira. To je hčerke razjezilo. Pograbili so vsaka svojo prekljo in z njimi nabile očeta, da se je moral zateči z razbitimi čeljustmi po pomoč v mariborsko bolnišnico.

Dva velika planinska orla je podrl na en strel učitelj Vukašin Mitič iz Toplega dola pri Stari planini v Srbiji. V okolici Stare planine je izredno veliko orlov. Učitelj Mitič, ki je strasten lovec, je šel večkrat na lov in ustrelili že več orlov. Nedavno pa je na planini nad šolo padla neka krava s pečine in se ubila. Takoj so orli zavohali plen in začeli krožiti nad prepadom. Sprva so le oprezno obletavali kraj in skušali najti kak dohod, da jih človek ne bi morebiti presenetil. Naslednjega dne pa so se trije orli že vsedli na kravo in jo začeli trgati. Učitelj je šel v zasedo in ustrelil na orle. Prvi orel je takoj planil kvišku, a že nekaj metrov stran je padel, ker je bil zadet v prsa. Drugega orla je zadel isti strel, ki je prebil prsa prvemu, v perut in mu jo zlomil. Tega je učitelj ujel živega in ga privlekel v šolo. Ranjena žival pa je kmalu poginila. Učitelj je prinesel oba orla v Belgrad in ju podaril muzeju.

Bolezen se odraža tudi na nohtih. Mnogo je ljudi, ki imajo na nohtih brazgotine. Zdravniki so ugotovili, da je tak človek prebolel bolezen, ki je kvarno vplivala na organizem. Nekatere bolezni kakor tifus, pljučnica in druge zapustijo na nohtih lise in izkušen zdravnik lahko na razdaljah teh lis ugotovi, kdaj približno je bil človek bolan. Komur se nohti radi lomijo, je to znak motenj v izmenjavi snovi. Telesu primanjkujejo nekateri vitamini, sol ali je preveč beljakovine. Temu je včasih lahko pomagati že s spremembo prehrane.

Zvezde prodajajo . . . Seveda, v Ameriki! Kadarkoli odkrijejo ameriški zvezdoslovci kašno novo zvezdo, že sprašujejo bogataše, kolikšno vsoto bodo poklonili zvezdarni, do bo novo zvezdo krstila z milijonarjevim imenom. Že več dolarskih knezov je izkoristilo to priliko, da so si na nebu postavili svoj spomenik. Primerilo se je sicer, da so nekatere zvezde čez nekaj dni zopet izginile, pa so lastniki nebesnega imena zahtevali del plače nazaj.

Moderna borba proti mišim. V Amsterdamu imajo gospodarji velikih žitnih skladišč mnogo opravka z miškami. Mačke so sicer na poslu, toda mišje pojedine se kmalu nasitijo. Zdaj so nadomestili mačke z gramofonskimi ploščami, ki mijavkajo noč in dan po skladiščih. Pravijo, da imajo miši velik strah pred celim zborom mačjega mijavkanja, toda kmalu bodo miške pogruntale novo modrost.

Športni teden ob Vrbskem jezeru je privabil izredno število izletnikov. V nogometu so nastopili Beograjčani proti Dunajčanom. Igra je ostala neodločena ob rezultatu 2 : 2. Na Visokem Kleku so tekmovali smučarji in nato kolesarji, ki so progo do Vrbskega jezera prevozili v 5 urah 56 minutah in 22 ekundah. Na Vrbskem jezeru se je vršila veslaška regata, na Dravi pa so tekmovali „padlerji".

162 svinj poginilo med vožnjo. Skoro vsak dan gredo skozi Maribor vagoni živih svinj, ki jih pošiljajo na Dunaj iz Banata, Bačke in Srbije. Dogaja se stalno, da svinje medpotoma poginejo, posebno zdaj v vročih mesecih. Ko so predzadnjo nedeljo odprli na mariborskem kolodvoru 21 vagonov, v katerih so bile za Dunaj namenjene svinje, so našli 162 poginjenih svinj. Svinje so poginile zaradi hude vročine. Poginjene svinje je kupila neka tovarna, ki uporablja svinjsko mast za svoje produkte.

80 letni starec se je pomladil. Neki Leven Arnet bo v kratkem praznoval svoj 80. letnico rojstva tako, kakor je to malokomu dano v teh letih. Starec je namreč kakor čez noč dobil nove zobe; ne umetne zobe, marveč narava mu je naklonila prave pristne zobe. Še pred par meseci je nosil umetne zobe, sedaj pa jih ne potrebuje več, kajti iz čeljusti mu je pognalo celih 25 novih zob.

Iz Amerike na nedeljski oddih v Evropo. S pomočjo letala se je Evropa že tako približala Ameriki, da menda ni več daleč čas, ko se bo šlo lahko z ene celine na drugo na kratek oddih ob koncu tedna. Trije Amerikanci so se ravnokar vrnili s potovanja po zraku v Evropo in nazaj in pripovedujejo, da so to pot brez vsake naglice napravili v osmih dnevih. Pri tem so imeli dovolj časa za vsa svoja opravila v Evropi. Polet nazaj je trajal tako malo časa, da se enemu od njih od Portugalske do Čikage niti obriti ni bilo treba.

Par za smeh

Črnogorska. Pred črnogorskega kneza stopi Tripko ter ga prosi, naj mu podeli odlikovanje. To je bilo seve v prejšnjem stoletju. Knez ga vpraša začuden: „Pa si, Tripko, že odsekal kakemu Turčinu glavo?" — Tripko: „Nak, nisem, gospodar moj!" — Knez: „Ako mi poveš samo enega Črnogorca, ki ni ubil nobenega Turčina, dobiš zlato kolajno." — Tripko: „Da, poznam takega in celo tukaj je." — Knez: „Kdo je ta?" — Tripko stopi h knezu in mu zašepeče na uho: „Ti, gospodar moj!" — In Tripko je dobil zlato kolajno.

Novi šef. V občini K. so dobili novega šefa. Pa vpraša sosed: „Kako pa je ta vaš novi predstojnik?" — „Kot kakšen kolesar!" — Sosed: „Tega ne razumem." — „Navzgor kaže upognjen hrbet, navzdol pa pritiska."

Še iz Srbije. Poročnik pokloni komandirju na ražnju pečenega prašička. Ko se je sluga, ki je nesel komandirju prašička, vrnil, je poročniku raportiral: „Gospod poročnik prašička sem izročil komandirju in on ga je pojedel." — Poročnik: Ali mu je ugajal? Ga je jedel z apetitom?" — Sluga: „Ne, gospod poročnik! Pojedel ga je s čebulo in zeleno papriko."

Izkušen zdravnik. 25 letni Joško: „Ne vem, kaj mi je pravzaprav, gospod doktor. Spati ne morem, teka nimam, do dela nobenega veselja, take čudne misli mi rojijo po glavi . . ." — Zdravnik: „Kar korajžo, mladi gospod! Pojdite in jo zasnubite, pa bo vse prešlo!"

Tujska sezona. Letoviščar: „Očka, čujte, ali se je v tem kraju že rodil kak velik mož?" — Kmet: „Ne, gospod, naše ženske so namreč take sorte, da rodijo samo majhne otroke."

Oh, te tujke! Kaj pomeni beseda „konsekventen"? — To pomeni, da človek ni danes tako in jutri spet tako, ampak da je zmeraj tako!

Par ugank. Katere kaplje nas večkrat varajo? — Katerih sveč tudi šentjakobski mežnar ne zna prižgati? — Katera reč nima ne začetka in ne konca? — Kdor ne bi znal rešiti, naj se obrne na nas, da mu visoko modrost pošepečemo na uho. Op. ur.

Urednik: Dkfm. Vinko Zwitter, Klagenfurt, Achatzelgasse 7. — **Upravnik:** Rado Wutej, Klagenfurt, Schüttgasse 9. — **Založnik:** Politično in gospodarsko društvo za Slovence na Koroškem. — Tiskarna J. Leon sen., Klagenfurt, Domgasse 17. — Veljavna je inseratna tarifa 1. — Povprečna naklada v 2. četrtletju 1939: nad 2300.

Joh. Leon sen.

knjigarna, trgovina s papirjem in tiskovinami

Celovec, Obstplatz 2, tel. 42

tiskarna, knjigoveznica

Celovec, Domgasse 17, tel. 653